

Kom med ut i göktytemarkerna!

Sören Lindén

Vilken biotop vill göktytan ha och hur kan man gynna arten genom holkuppsättning? Sören Lindén har arbetat med dessa frågor under många år och ger oss en del tips. Kanske Du vill sätta upp några holkar och delta i göktyteprojektet på Mälärörna?

I Eriks Rosenbergs klassiska "Fåglar i Sverige" läser vi att göktytan förekommer i *lundar, parker, hagar och alléer*. I "Kunskapen om fåglar" skriver Tage Wahlberg: *Man finner henne i nästan alla naturtyper men framförallt i lövdominerad skog. Favoritbiotopen är den kreatursbetade enbuskbacken ned mot någon vassjö, med inslag av högresta gamla björkar i olika nedbrytningsstadier.*

Holkprojekt med 150 holkar

Undertecknad har under sju år satt upp specialanpassade holkar för göktyta i lämpliga biotoper runt Stockholm. Idag är antalet uppe i 150 stycken, och den i dagsläget planerade målribban ligger på 200 holkar. På Mälärörna är antalet 51 stycken och där har Urpo Könnömäki skött det mesta av uppsättning och skötsel.

Inspirationen för min del kom från fågelskådare i Sörmland, och framförallt från Erik Arbingers holkprojekt. Erik hade år 2011 hela 1082 holkar för göktyta, och berättar om dem på sin hemsida. Där finns också många tips, holkritningar, häckningsresultat och mycket annat.

Det finns en holkmodell som populärt kallas "göktyteholk". En grundförutsättning är naturligtvis att ingångshålets diameter är optimal för den fågel man vill ha som häckare. I göktytans fall har 35 millimeter visat sig vara ett lämpligt diame-termått. Det som i övrigt utmärker göktyteholken är att den i sina proportioner är djupare än andra holkar. Man anser att detta ökar möjligheten att få göktytan att fatta tycke för holken. (Se också Lindén 2008.)

Göktytan är en nödbedd holkhäckare och det krävs i snitt drygt 20 holkar för en häckning! I bra göktytemarker kan det gå ner till 16–18. För att optimera antalet häckningar bör man lägga ner arbete på att förstå vad som kännetecknar en bra göktytelokal, och därmed når vi huvudämnet för den här artikeln.

Vad kännetecknar en bra göktytebiotop?

De inledande raderna, dät olika kunniga personer beskriver en typisk göktytebiotop, visar på en viss variation. Det genomgående temat är ett öppet helst betat landskap med torra partier, men gärna med frodiga inslag. Hagen med enbuskar, öppna solbelysta ytor, några murkna björkstammar och betande djur kan tjäna som en bild av en bra göktytelokal.

Göktyteholken bör vara djup

Foto Sören Lindén

Den optimala biotopen tycks vara som det ser ut i Torslunda på Färingsö, i närheten av Svegro's växt-
husanläggning. Här är åtta holkar uppsatta och i tre av dessa har häckning skett vid åtta tillfällen under fem år. Vid tre tillfällen skedde två häckningar med 200 meters avstånd. Sneklar vi på den tidigare nämnda frekvensberäkningen motsvarar det 5 holkar per häckning!

Här finner vi torr enbuskbacke med enstaka björkar i olika stadier, varav flera är döda sedan länge. Det finns fårbyte och vallodling i utkanterna. Det är ett varierat landskap med stor del torr mark men även angränsande skog. Om den här naturtypen är något av den optimala måste det också innebära att det finns något som göktytan finner här i stor mängd: nämligen mat! Det är nu hög tid att vi kopplar våra observationer till göktytans föda.

Födan

Göktytan är en födospecialiserad fågel med myror överst på matsedeln. Och det är inte de vanliga stackmyrorna som står högst i kurs utan istället små marklevande myror, så kallade tuvmyror av flera arter. Även en del andra insekter kan slinka ned men det är myror, och framförallt deras ägg och puppor som är huvudfödan.

Vi har väl alla någon gång sett små och högre grästuvor i öppen terräng, som när de blir utsatta för någon spark eller dylikt, plötsligt översvämmas av myror. De porösa tuvorna innehåller själva myrsamhället. Sådana tuvor plundrar gärna göktytan för att skaffa mat till sin stora kull. Dessa myror måste ha ett öppet solbelyst landskap att leva i och det kan också vara orsaken till att göktytan föredrar ett betat, eller ett på annat sätt öppet landskap, där igenväxning motarbetas. Det tycks som om det kan räcka om någon del av reviret är öppet och solbelyst. Det anges i litteraturen att

Göktytan lägger många ägg

Foto Sören Lindén

göktytan kan flyga långa sträckor för att hämta föda, så man kan inte bedöma reviret bara med utgångspunkt i att det ska vara perfekt för födosök.

Vill Du hjälpa till?

Har Du själv några erfarenheter av göktyta? Kanske du har en häckning vid sommarstugan och kanske egna tankar om hur artens häckningsmiljöer ska se ut? Hör gärna av dig till undertecknad för ett informationsutbyte (soren.linden@naturfakta.se eller 070-484110) och ta kontakt även om du vill hjälpa till och hålla uppsikt över några göktyteholkar. Om holkprojektet ska kunna växa till mer än de planerade 200 holkarna måste vi bli fler som hjälps åt. Göktytan är en spännande och trevlig bekantskap och är värd lite möda ute i vårt vackra öppna naturlandskap.

Referenser

- Arbinger, E. Hemsida: www.arbinger.se.
Lindén, S. 2008. Göktytan – en nödbedd holk-gäst. Fåglar på Mälarearna 8:13-14.
Rosenberg, E. 1953, Fåglar i Sverige. Stockholm.
Wahlberg, T. 1993. Kunskapen om fåglar. Malmköping.